

Голас Радзімы

№ 21 (1903)
23 мая 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Павагай аднавяскоўцаў карыстаецца ў калгасе «50 год БССР» Жлобінскага раёна Аляксандра РАБЦАВА (на здымку). Яна нарадзіла і выхавала дзесяць дзяцей. Заўсёды добрая да людзей, уважлівая да ўсяго, што адбываецца вакол яе. Да таго ж Аляксандра Якаўлеўна — даўняя актыўная ўдзельніца калгаснай мастацкай самадзейнасці. Такую жыццёвую няўрымлівасць, захопленасць яна перадае і сваім дзецям, вучыць іх бачыць прыгажосць і ў добра зробленай працы, і ў шматфарбнасці сонечнага вясновага дня, і ў шчырай народнай песні.

Фота П. КАСТРАМЫ.

Интервью М. С. Горбачева

индийскому агентству «Пресс траст оф Индия» (ПТИ)

Индийское информационное агентство «Пресс траст оф Индия» (ПТИ) обратилось к Генеральному секретарю ЦК КПСС М. С. Горбачеву с просьбой об интервью.

18 мая М. С. Горбачев принял московского корреспондента агентства ПТИ С. П. К. Гупту и передал ему ответы на поставленные вопросы.

Ниже публикуется текст интервью.

Вопрос. В свете предстоящей встречи с нашим премьер-министром Радживом Ганди как Вы оцениваете состояние и перспективы советско-индийских отношений в контексте борьбы за мир и разоружение?

Ответ. Прежде всего хотелось бы подчеркнуть, что руководители Индии в нашей стране встречаются с особым чувством. В этом находят выражение искренние симпатии и уважение советских людей к великому, дружественному индийскому народу. Различные поколения советских людей и индийцев вписали свои яркие главы в историю нашей дружбы, в развитие которой так много вложили Джавахарлал Неру и Индира Ганди.

Наше отношение к Индии отражает принципиальную и неизменную поддержку Советским Союзом борьбы народов против империалистического гнета, за укрепление независимости и социальное обновление. Этот курс завещан нам великим Лениным, и мы свято верны ему. Мы, без преувеличения, унаследовали уникальное, бесценное достояние. «Нас связывают отношения не только между правительствами и даже не только политическое и экономическое сотрудничество. Наши отношения — это переплетение горячих сердец двух народов-творцов». Эти яркие и образные слова Индиры Ганди как нельзя лучше характеризуют уровень, всю многообразную гамму наших взаимоотношений.

Пользуясь этой возможностью, хочу еще раз отдать дань светлой памяти выдающейся дочери индийского народа, чье имя вписано в историю советско-индийской дружбы навечно. Присуждение ей международной Ленинской премии «За укрепление мира между народами» — признание ее огромного вклада в борьбу за прочный мир, за дружбу между народами.

Индийская пословица гласит, что самая короткая дорога та, по которой люди идут навстречу друг другу. На протяжении десятилетий наши народы идут именно такой дорогой. Именно поэтому наши связи все время развиваются по восходящей линии. Вызывает удовлетворение высокий уровень, динамизм и разносторонний характер наших отношений, базирующихся на Договоре о мире, дружбе и сотрудничестве.

Мы высоко ценим вклад Индии в общие усилия по сохранению мира и предотвращению ядерной угрозы. Возглавляя ныне движение неприсоединения, ставшее важным фактором международных отношений, она многое делает для укрепления его единства и благотворного влияния в мире.

Советско-индийская дружба — достояние не только наших народов. Она важный фактор мира и стабильности в нынешней напряженной обстановке, она пример того, как плодотворно могут сотрудничать страны с различным строем, если они руководствуются

идеалами мира, принципами взаимного уважения и равноправного сотрудничества.

Мы с оптимизмом оцениваем перспективы советско-индийских отношений. Уже во время нашей предыдущей встречи с премьер-министром Радживом Ганди было подтверждено стремление обеих сторон к дальнейшему укреплению сотрудничества. Не сомневаюсь, что предстоящее обсуждение широкого круга вопросов в области как двусторонних, так и международных отношений наполнит наши традиционные связи новым содержанием в интересах советского и индийского народов, в интересах мира в Азии и во всем мире.

И, конечно, мне лично будет приятно возобновить контакты с руководителем Индии, который пользуется в нашей стране большим уважением.

Вопрос. В Советском Союзе широкое одобрение получили инициативы глав государств и правительств шести стран, представляющих четыре континента, которые были зафиксированы в их декларациях 1984 и 1985 годов. Каким образом, по Вашему мнению, эти инициативы могли бы быть претворены в жизнь?

Ответ. Мы высоко оцениваем эти инициативы. Мысли, выраженные в документах глав шести стран, и советские инициативы идут в одном направлении. Конечная задача, о которой говорится в декларациях — исключение ядерного оружия из жизни человечества, — полностью соответствует целям внешней политики нашей страны.

Идя на переговоры в Женеве с Соединенными Штатами, мы договорились о том, что цель этих переговоров — не начинать гонку вооружений в космосе, прекратить ее на Земле, приступить к радикальному сокращению ядерных вооружений вплоть до полной их ликвидации.

А начать можно с того, к чему призывают лидеры шести стран, — прекратить разработку, производство и развертывание ядерного оружия, заморозить ядерные арсеналы и приступить к их сокращению, предотвратить распространение гонки вооружений на космос и заключить договор, полностью запрещающий ядерные испытания.

Мы предложили для начала приостановить дальнейшее наращивание вооружений, чтобы СССР и США ввели на весь период женевских переговоров мораторий на создание, включая научно-исследовательские работы, испытания и развертывание ударных космических вооружений, заморозили свои стратегические наступательные вооружения, чтобы было прекращено развертывание американских ракет средней дальности в Европе и наращивание наших ответных мер.

При этом Советский Союз уже сейчас в одностороннем порядке ввел до ноября текущего года мораторий на развертывание своих ракет средней дальности и приостановил осуществление других ответных мер в Европе. Верный своему слову, СССР строго выдерживает условия этого моратория. Мы вправе надеяться на более серьезную и вдумчивую оценку нашей инициативы со стороны Вашингтона и его партнеров по НАТО, на сдержанность в вопросе размещения американских ракет в Западной Европе. Взаимность в

этом вопросе помогла бы перевести переговоры в Женеве на практические рельсы.

Наконец, о прекращении испытаний ядерного оружия. Мы неоднократно призывали к этому США и другие ядерные державы. СССР предлагал и предлагает государствам, обладающим ядерным оружием, объявить мораторий на любые ядерные взрывы с тем, чтобы он действовал до заключения договора о полном и всеобщем запрещении испытаний ядерного оружия. Ввести его можно было бы с 6 августа 1985 г., то есть со дня 40-летия трагической атомной бомбардировки Хиросимы — или даже раньше.

Советский Союз готов незамедлительно возобновить переговоры и о полном запрещении испытаний ядерного оружия, которые, как известно, были прерваны по вине США. Давно пора ввести в действие подписанные в 1974 и 1976 годах советско-американские договоры об ограничении подземных испытаний ядерного оружия и о подземных ядерных взрывах в мирных целях, которые еще не ратифицированы — и тоже не по вине советской стороны.

Конечно, особая ответственность за судьбы мира лежит сегодня на ядерных державах, прежде всего на СССР и США. Но Советский Союз никогда не смотрел на мир через призму только советско-американских отношений. Мы глубоко убеждены, что в поиске реалистических решений острых проблем, в ослаблении международной напряженности могут и должны принимать участие все государства. Голос миллионов людей разных стран в пользу действенных мер по прекращению гонки вооружений и сокращению запасов накопленного оружия, против попыток использовать переговоры как ширму для продолжения этой гонки имеет огромное значение.

Вопрос. Что Вы можете сказать о перспективах достижения прочного мира и развития сотрудничества в Азии, в частности в районе Индийского океана?

Ответ. Хотел бы подчеркнуть, что мы высоко ценим вклад Индии в укрепление мира и стабильности в Азии, ее трезвый, взвешенный подход к ключевым проблемам региона.

Что касается Советского Союза, то он всегда выступал и выступает за мир и безопасность в Азии, за равноправное сотрудничество государств континента. Это полностью относится и к бассейну Индийского океана. Мы поддерживаем идею превращения этого региона в зону мира.

Известно, что в течение уже нескольких лет проведение международной конференции по этому вопросу срывают США. Они же в одностороннем порядке прервали и советско-американские переговоры об ограничении военной деятельности в бассейне Индийского океана. Тем временем сами США постоянно наращивают там свое военное присутствие.

Советский Союз не раз заявлял о своей готовности возобновить переговоры. Остается в силе и предложение СССР, выдвинутое в ходе советско-индийской встречи на высшем уровне 1982 года, — не дожидаясь созыва конференции, всем государствам, чьи корабли пользуются водами бассейна Индийского океана, воздержаться от любых шагов, способных осложнить

обстановку в этом регионе. Что имеется в виду? Не направлять туда крупные военно-морские соединения, не проводить военных учений, не расширять и не модернизировать военные базы тех прибрежных государств, у которых такие базы имеются.

Сейчас стержнем борьбы за зону мира в Индийском океане стал вопрос о созыве международной конференции по этому вопросу. Подчеркну наше стремление активно работать вместе с другими заинтересованными государствами с тем, чтобы этот форум состоялся, чтобы в конечном счете Индийский океан стал сферой жизненных интересов государств, расположенных на его берегах, а не каких-либо других, стал зоной мира, а не напряженности и конфликтов.

В заключение позвольте мне через ваше агентство пожелать счастья, благополучия и мира индийскому народу. Мы желаем правительству и всем гражданам Индии успеха в борьбе за дальнейшее укрепление национального единства и сплоченности, за социальный прогресс и процветание вашей великой страны.

.

В ходе беседы, состоявшейся после вручения корреспонденту ответов на вопросы агентства ПТИ, М. С. Горбачев подчеркнул, что в Советском Союзе придают большое значение предстоящему визиту премьер-министра Раджива Ганди и полагают, что этот визит станет значительным событием в жизни наших двух государств, в развитии отношений между ними. Так было всегда: каждый визит руководителей наших стран, каждая их встреча оставляли заметный след в советско-индийских отношениях. В этой связи мы, с теплотой и большим уважением вспоминаем о визитах в нашу страну выдающихся руководителей Индии — Джавахарлала Неру и Индиры Ганди. Мы уверены, что и визит премьер-министра Раджива Ганди принесет много полезного в дальнейшее развитие советско-индийского сотрудничества и в дело нашей совместной борьбы за прочный мир, за укрепление международной безопасности. У нас с премьер-министром уже установились хорошие личные контакты, и мы надеемся укрепить их еще более.

Дружба с Индией, глубокое уважение к ее великому народу, его богатой древней культуре и его вкладу в прогресс человечества — все это, можно сказать, в сердце у всех советских людей.

Дружба с Индией — это также активная традиция нашей внешней политики на протяжении десятилетий. Мы исходим из того, что единая, сильная, миролюбивая Индия — неотъемлемая и очень необходимая часть современного мира.

Лично у меня, сказал М. С. Горбачев, огромный интерес к вашей стране, и я надеюсь, что полученное мною любезное приглашение премьер-министра Р. Ганди позволит мне в соответствующее время воочию познакомиться с Индией и ее народом.

М. С. Горбачев ответил на некоторые дополнительные вопросы корреспондента.

Отвечая на вопрос о том, каким факторам он приписывает успешное развитие своей деятельности как партийного руководителя, М. С. Горбачев подчеркнул, что «секрет» здесь один: наш советский социалистический образ жизни, усло-

вия, которые социалистический строй создает для формирования и развития человека. Трудовая закалка, полученная в семье сельских труженников, — подобная той, какую получают у нас миллионы детей рабочих, крестьян, интеллигентов, — хорошее образование, доступ к которому у нас открыт для всех, и общественно-политическая школа, пройденная в рядах сначала комсомольской, а затем партийной организации — все это типичные для нашего образа жизни факторы, которые позволяют советским людям на том или ином участке активно участвовать в развитии страны, в строительстве новой жизни. Способные люди есть в каждой стране, в каждом народе, но, по нашему убеждению, именно социалистический строй создает наилучшие условия для их развития, для общественно полезного применения ими своих возможностей.

Некоторые политические деятели на Западе, сказал С. П. К. Гупта, отмечая энергию и динамизм, с которыми Советский Союз проводит свою политику, высказывают опасение, что осуществление им своих планов в области внешней политики и претворение в жизнь задуманных мер в области социально-экономического развития могут представлять собою растущую угрозу для США. Корреспондент поинтересовался мнением М. С. Горбачева на этот счет.

Отвечая корреспонденту, товарищ Горбачев сказал, что подобного рода «опасения» надо оставить на совести тех западных деятелей, которые их высказывают. Руководство нашей партии и государства проводит в последнее время огромную работу, чтобы обеспечить ускорение мирного социально-экономического развития страны. Мы попытались реально оценить ситуацию на различных участках экономической жизни, посоветовались с экспертами, обсудили эти вопросы с широким кругом трудящихся города и деревни. В итоге у нас стали вырисовываться контуры программы, реализация которой, как мы уверены, обеспечит достижение целей, которые партия и народ ставят перед собой. Мы надеемся завершить работу над основными направлениями стратегии нашего социально-экономического развития к XXVII съезду партии и уверены, что наши планы встретят одобрение в партии и во всем советском народе.

Поскольку Советский Союз ставит перед собой большие, далеко идущие цели мирного развития, мы, естественно, нуждаемся в сохранении мира — и будем делать все от нас зависящее для сохранения и укрепления мира на земле. В этом, как мы убеждены, наши интересы совпадают с интересами всех других народов — и социалистических стран, и развитых капиталистических, и освободившихся от колониализма государств Азии, Африки, Латинской Америки. Может быть, это не устраивает какие-то группы империалистов, которые хотели бы сохранять международную напряженность и продолжать гонку вооружений, используя это в своих узкокорыстных целях, — но это уж совсем другое дело. Мы же считаем, что наша политика отвечает интересам как советского народа, так и народов других стран.

Корреспондент поблагодарил М. С. Горбачева за ясные и убедительные ответы на поставленные вопросы.

САВЕЦКІ ЧАЛАВЕК У ЛЮСТРЫ САЦЫЯЛОГІІ

ПРАЦА—КРЫНІЦА ЖЫЦЦЁВЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

У ходзе прадстаўнічага сацыялагічнага даследавання ладу жыцця савецкіх людзей (10 500 апытаных у 28 рэгіёнах СССР) быў зададзены шэраг пытанняў, якія дазволілі выявіць значэнне працы ў іх жыцці, ступень задаволенасці прафесіяй, зарплатамі і г. д. Вось што расказвае аб гэтых даследаваннях доктар філасофскіх навук прафесар Іван ЛЯВЫНСКІН.

Даследаванне паказала, што ўяўленні пераважнай большасці людзей аб шчаслівым жыцці зводзяцца да таго ці іншага спалучэння пяці асноўных жыццёвых каштоўнасцей: матэрыяльнага дабрабыту, сямейнага дастатку, цікавай работы, здароўя, жыцця ў ўмовах міру. Пры гэтым матэрыяльны дастатак, як правіла, працоўныя звязваюць са сваімі вытворчымі дасягненнямі, гэта значыць праца разглядаецца як крыніца іншых каштоўнасцей.

У шэрагу п'ятнаццаці відаў дзейнасці, індывідуальную значнасць якіх меркавалася ацаніць у ходзе апытанняў, на першым месцы па важнасці аказаліся знаходжанне ў сям'і і выхаванне дзяцей («вельмі важна» для 67 працэнтаў апытаных і «важна» для 30 працэнтаў). Другое месца займае работа, вытворчая дзейнасць («вельмі важна» — 62 працэнты, «важна» — 34), трэцяе — адносіны з любімым чалавекам («вельмі важна» — 45 працэнтаў, «важна» — 47 працэнтаў). Далей ідуць пазнавальная актыўнасць, а ўжо потым разнастайныя формы вольнага часу.

Калі да таго ж улічыць, што кожны чацвёрты з апытаных альбо ўжо, альбо яшчэ не працуе (пенсіянеры, студэнты і г. д.), то такое высокае становішча работы ў іерархіі каштоўнасцей савецкіх людзей лішні раз пацвярджае справядлівасць вываду аб ператварэнні працы ва ўмовах сацыялізму ў самастойную каштоўнасць, прычым каштоўнасць дамінуючую. Не выпадкова 97 працэнтаў апытаных заявілі, што поспеху, дабрабыту, па іх перакананні, можна дабіцца толькі сумленнай працай.

У працы рэалізуюцца лепшыя чалавечыя якасці. Каля 2/3 працуючых, па іх уласных ацэнках, практычна заўсёды працуюць у поўную меру сіл і здольнасцей, 3/4 заўсёды ці часта праяўляюць ініцыятыву ў рабоце, 3/4 зацікаўлены ў высаканаснай працы, у 88 працэнтаў развіта пачуццё адказнасці за справы ў працоўным калектыве.

Заробатная плата. Як сведчыць статыстыка, з ростам прадукцыйнасці працы і эфектыўнасці грамадскай вытворчасці сярэдняя заробатная плата ва ўсіх сацыяльных і прафесійна-нальных груп населення СССР з году ў год узрасла. Пры гэтым, зразумела, індывідуальная плата за працу кожнага канкрэтнага работніка можа ўзрастаць, але можа заставацца ніжэйшай ці нават змяншацца ў залежнасці ад перамены заняткаў, месца работы, службовага статусу і іншых акалічнасцей. Тым не менш сацыялагічнае апытанне пацвердзіла тэндэнцыю, зафіксаваную статыстыкай. Параўноўваючы сваю заробатную плату з той, якую яны атрымлівалі прыкладна пяць год назад, большасць апытаных (59 працэнтаў) заявілі, што сёння зарабляюць больш. Каля 29 працэнтаў лічаць, што заробатак у іх застаўся на ранейшым узроўні, а прыкладна 11 працэнтаў — што сталі атрымліваць менш.

Як ацэньваюць яны размер сваёй заробатнай платы? Большасць (77 працэнтаў) мяркуюць, што маюць сярэднія заробаткі; кожны дзесяты лічыць, што атрымлівае за сваю працу высокую плату; 13 працэнтаў указалі, што заробаткі ў іх нізкія.

Сацыяльны аптымізм. Характэрна, што ў савецкіх умовах гарантаванага права на працу людзі, якія не маюць магчымасці поўнасна задавальняць тэтыя ці іншыя свае растуць патрэбы, успрымаюць такую сітуацыю без драматызму, яна не выклікае ў іх пачуцця сацыяльнай непаўнаценнасці і ўшчэрбнасці, не стварае сур'ёзных канфліктных сітуацый. Як высветлілася, колькасць сямей, дзе рознагалосі і спрэчкі наконт размеркавання

даходаў з-за матэрыяльных цяжкасцей здараюцца часта, не перавышае 10 — 12 працэнтаў.

У гэтым мы бачым ускоснае пацвярджэнне сацыяльнага аптымізму і маральнага здароўя савецкіх людзей. Прамым жа сведчаннем упэўненасці ў заўтрашнім дні з'яўляецца глыбокае перакананне савецкіх людзей у тым, што іх працоўныя поспехі, асноўна якіх закладзена ў планах эканамічнага і сацыяльнага развіцця кожнага прадпрыемства, будуць суправаджацца ростам жыццёвага ўзроўню. 4/5 працуючых плануюць у агляднай будучыні дабіцца высокіх вынікаў у рабоце і 2/3 з іх абсалютна ўпэўнены, што гэта ім удалася. Адпаведна 2/3 апытаных чакаюць павелічэння заробатнай платы ў бліжэйшай перспектыве.

Характар, змест і ўмовы працы. Як паказала даследаванне, 90 працэнтаў апытаных лічаць, што маюць працу прэстыжную і цікавую, якая дазваляе ім рэалізаваць свае веды і здольнасці. «Праца ў цэлым задавальняе нас», — заявілі яны. Калі параўнаць з данымі аналагічных апытанняў у іншых краінах, гэта вельмі высокая ступень сацыяльнай задаволенасці.

Большасць рабочых месцаў (74 працэнты) патрабуе ад персаналу высокага ўзроўню кваліфікацыі. Каля чвэрці апытаных лічаць, што праца, якая ім даручаецца, асаблівай кваліфікацыі не патрабуе. Калі звярнуцца да статыстыкі, можна ўбачыць, што ў недалёкім мінулым суадносіны былі адваротнымі.

Сярод работнікаў фізічнай працы расце доля тых, чья работа вялікіх затрат фізічнай энергіі ўжо не патрабуе. У той жа час даныя даследавання сведчаць аб тым, што курс на паскоранае ўкараненне комплекснай механізацыі і аўтаматызацыі, развіццё робататэхнікі з'яўляецца адзіна правільным, паколькі рост патрабаванняў работнікаў да характару і зместу працы апераджае тэмпы ліквідацыі нецікавых рабочых месцаў. Адбываецца такі рост патрабаванняў у выніку павышэння адукацыі, кваліфікацыі і агульнай культуры народа.

Сярод работнікаў разумовай працы 58 працэнтаў заняты складанымі, творчымі відамі дзейнасці, якія патрабуюць значнага напружання інтэлектуальных сіл. Астатнія заявілі, што значныя затрат разумовай энергіі іх работа не патрабуе. Большай часткай размова пры гэтым ішла аб функцыях уліку і кантролю. Відавочна, тут існуюць немалыя магчымасці ліквідацыі дэфіцыту кваліфікаванай рабочай сілы сродкамі ўкаранення ЭВМ і іншай арганізацыйнай тэхнікі.

Палавіна апытаных адзначыла, што за апошнія гады ўмовы іх працы паляпшыліся. Разам з тым 41 працэнт сцвярджае, што яны застаюцца без змяненняў, а 8 працэнтаў прытрымліваюцца думкі, што гэтыя ўмовы нават пагоршыліся. Апытанне, такім чынам, пацвярджае аб'рунтаванасць канцэнтрацыі намаганняў на паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, якая праводзіцца сёння ў краіне.

Павышэнне кваліфікацыі і адукацыі. 58 працэнтаў апытаных заявілі, што яны пастаянна павышаюць сваю кваліфікацыю. Пры гэтым 45 працэнтаў лічаць, што ў іх па месцу работы створаны для гэтага добрыя ўмовы, 44 працэнты ацэньваюць існуючыя ўмовы як сярэднія і 11 працэнтаў — як дрэнныя.

Сяброўства і ўзаемадапамога. Як паказала апытанне, 98 працэнтаў савецкіх рабочых і служачых у той ці іншай ступені пастаянна аказваюць дапамогу і падтрымку адзін аднаму ў працэсе сумеснай працоўнай дзейнасці. З гэтага факта мы робім два вывады. Па-першае, наяўнасць грамадскага характару вытворчасці — у высокай ступені. Па-другое, сацыялістычным вытворчым адносінам, заснаваным на агульным валоданні сродкамі вытворчасці, уласціва высокая чалавечнасць. Дарэчы адзначыць у сувязі з гэтым, што 89,5 працэнта работнікаў знаходзяцца ў добрых адносінах са сваімі калегамі, 10,3 працэнта ацэньваюць свае адносіны як здавальняючыя і толькі 0,2 працэнта — як дрэнныя.

ТЭЛЕКАМЕРЫ ўстаноўлены ў гандлёвай зале «Дома мэблі» — самага буйнога мэблевага магазіна Мінска. На экране тэлевізара звычайна, дзелавая атмасфера гандлю. Уваходзяць і выходзяць людзі. Афармляюцца пакупкі і іх дастаўка. Хтосьці разглядае прыгожыя гарнітуры для гасціных і спальных пакояў, наборы кухоннай мэблі. Пакупнікі разглядаюць прадаўцамі і паміж сабой. Потым камера панараміруе па зале, акцэнтуючы ўвагу на ўзорах мэблі...

Не, гэта не рэкламны ролік, хаця апісаньня намі кадры і вельмі падобныя на тое. Адсюль, з гандлёвай залы мэблевага магазіна, прама ў эфір трансліруецца чарговая перадача з цыкла «Служба вашага настрою». Рэгулярна, раз у месяц, яна з'яўляецца на беларускіх тэлевізійных экранах і лічыцца адной з самых папулярных на рэспубліканскім тэлебачанні, хаця ў перадачы няма нічога займальнага і пацешнага. Наадварот, на экране тэ-

работнікі міністэрстваў, якія ўдзельнічалі ў перадачы.

Магчымасцю дыялогу хутчэй за ўсё і тлумачыцца папулярнасць перадачы «Служба вашага настрою». Яны як бы скарачаюць шлях да міністэрстваў. Кожны глядач мае магчымасць звязацца з іх кіраўнікамі па прамому проваду і тут жа атрымаць адказ на пытанне. Прычым, вядучая гэтых перадач Галіна Краўчук заўсёды вядзе гутарку са сваімі гасцямі з пункту гледжання пакупніка, абараняе перш наперш яго інтарэсы. Зразумела, для таго каб гутарыць са спецыялістамі, што называецца, на роўных, яна павінна быць кампетэнтнай у пытаннях, якія абмяркоўваюцца.

...Рыхтавалася перадача пра асартымент і якасць адзення да зімовага сезона. У буйных універмагах Мінска і па ўсёй рэспубліцы былі распаўсюджаны тысячы анкет. Адказы на пытанні, стаўленыя ў іх, далі магчымасць рэдакцыі быць у курсе прабле-

ТЭЛЕПЕРАДАЧА, ЯКАЯ «СКАРАЧАЕ ШЛЯХ»

ДА МІНІСТЭРСТВА

СЛУЖБА ВАШАГА НАСТРОЮ

лэвізара мы бачым пераважна сур'ёзную размову людзей за «круглым сталом».

Ужо сама назва перадачы гаворыць, што размова гэтая мае дачыненне да настрою тэлегледачоў. І яно сапраўды так. Бо пытанні, якія закранае «Служба вашага настрою», важныя для кожнага з нас. Тычацца яны, перш за ўсё, вытворчасці тавараў шырокага ўжытку, а таксама работы гандлёвых прадпрыемстваў і сферы сервісу. Гэта значыць тых галін народнай гаспадаркі, якія апрацоўваюць і абуваюць нас, вырабляюць звычайныя патрэбны і складаную бытавую тэхніку, якія ўсё гэта прадаюць і рамантуюць, якія робяць яшчэ многа-многа карыснага для людзей.

Тэму перадачы прапануюць самі тэлегледачы ў пісьмах у рэдакцыю. Часам яны называюць таксама і людзей, якіх варта запрасіць для абмеркавання ўзнятага пытання. Да «круглага стала» «Службы вашага настрою» запрашаюцца, як правіла, пяць-сем чалавек: кіраўнікі міністэрстваў, ведамстваў і арганізацый, якіх тычыцца дадзенай праблема.

Тэма гутаркі, што адбывалася ў гандлёвай зале мінскага «Дома мэблі», закранала праблему якасці і асартыменту мэблі, выпускаемай беларускімі прадпрыемствамі. Для ўдзелу ў ёй былі запрошаны адказныя работнікі міністэрстваў гандлю, лясной і дрэвапрацоўчай прамысловасці, кіраўнікі некалькіх прамысловых аб'яднанняў, якія вырабляюць мэблю.

Перадача прадаўжаецца 50 мінут. Па яе сцэнарыю вядучаму для ўступнага слова і на выступленні службовых асоб, якія прымаюць удзел у перадачы, даецца 10 — 15 мінут. Астатні ж час займаюць адказы на пытанні тэлегледачоў. Пытанні можна загадаць даслаць у рэдакцыю, а таксама задаць іх непасрэдна ў час перадачы. Якім чынам? Вельмі проста: у зале, адкуль трансліруецца перадача, устаноўлены тэлефоны (камера час ад часу буйна паказвае іх нумары). З самага аддаленага раёна Беларусі сюды можа пазваніць кожны глядач і задаць любое пытанне па праблеме, якая абмяркоўваецца.

У час перадачы з «Дому мэблі» тэлефоны тут званілі безупынна. Людзі гаварылі, чым ім падабаецца альбо не падабаецца тая ці іншая мэбля; цікавіліся, што мяркую выпускаць прамысловасць у будучыні і наколькі гэта адпавядае патрабаванням часу і моды; выказвалі незадаволенасць работай асобных гандлёвых прадпрыемстваў і нават прапанавалі свае формы арганізацыі гандлю, больш прымальныя для пакупніка... Мінчанін А. Філіпавец прапанаваў, у прыватнасці, гандляваць мэбляй «па ўзорах». Гэта значыць, прыходзіць у магазін, дзе выстаўлены разнастайныя гарнітуры, выбіраеш патрэбны табе і афармляеш пакупку. А мэблю табе прывозяць прама з фабрыкі, мінаючы магазін. Тут жа, у кватэры, яе і збіраюць. Такім чынам скарачаюцца транспартныя выдаткі, мэбля не псуецца пры перавозках, вызваляецца вялікая колькасць складскіх памяшканняў, эканомяцца працоўныя рэсурсы. Гэтую прапанову, дарэчы, падтрымалі

мы, падказалі, у якім кірунку павінна ісці размова, каго са службовых асоб на яе запрасіць. Акрамя таго, вядучая Галіна Краўчук і аператар тэлебачання пабывалі ў рэспубліканскім Доме мадэлей, дзе распрацоўваюцца ўзоры гэтых тавараў. Аператар зняў на плёнку дэманстрацыю мадэлей — вырабы адпавядалі самаму патрабавальнаму густу. А вось да некаторых тавараў масавай вытворчасці былі выказаны слушыя крытычныя заўвагі. Мы пачылі на экране і гутарку ў адным з мінскіх універмагаў: пакупнікі і прадаўцы гаварылі ў адрас рэспубліканскага міністэрства лёгкай прамысловасці не вельмі прыемныя словы.

Перадача акцэнтавала ўвагу міністэрства і кіраўнікоў прадпрыемстваў на справядлівыя прэтэнзіі людзей. Пад уздзеяннем грамадскай думкі міністэрства паскорыла ўкараненне новага абсталявання і тэхналогіі, прыняло іншыя меры, якія дапамаглі палепшыць якасць выпускаемай прадукцыі.

«Служба вашага настрою» закранае самыя розныя праблемы. Толькі ў апошні час у перадачах былі абмеркаваны пытанні работы швейных атэль, вытворчасці трыкатажных вырабаў, работы камісійных магазінаў, арганізацыі харчавання дзяцей у школах і рабочых на прамысловых прадпрыемствах рэспублікі. На чарзе перадача пра клопаты гараджан, звязаныя з будаўніцтвам загарадных летніх домікаў. Зараз гэта стала вельмі пашыранай у нас з'явай: гарадская сям'я будзе сабе дачу. І таму паўстае нямаля праблем сацыяльна-эканамічнага характару, галоўная з іх — забяспечыць людзей будаўнічымі матэрыяламі. Гэтыя пытанні і будуць абмяркоўвацца ў наступнай перадачы.

Варта адзначыць і той факт, што перадачы «Служба вашага настрою» абавязкова глядзяць міністры адпаведных галін. Потым, праз два тыдні пасля адкрытага выхаду ў эфір, яны каменціруюць тое, што адбывалася на экране, адказваюць на пытанні, якія задалі тэлегледачы ў пісьмах.

Такія перадачы, безумоўна, будуць практыкавацца і надалей. Спецыяльны карэспандэнт рэспубліканскага тэлебачання Галіна Краўчук і вопытны рэжысёр Тамара Барысэнак зараз працуюць над іх удасканаленнем, імкнучы зрабіць «Службу вашага настрою» больш змястоўнай і цікавай па форме. А сэнс гэтых перадач не толькі ў тым, што кожны жыхар рэспублікі мае магчымасць з «першых рук» атрымаць кампетэнтны адказ на сваё пытанне. Больш важна тое, што ён здольны паўплываць на работу таго ці іншага міністэрства.

А ці зацікаўлены самі міністэрствы ў існаванні такіх перадач? Безумоўна. Палітыка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы арыентавана на тое, каб кожны чалавек меў магчымасць прымаць актыўны ўдзел у кіраванні справамі дзяржавы і грамадства, у выпрацоўцы рашэнняў, у кантролі за іх выкананнем. Ажыццяўляецца гэта самымі рознымі формамі. «Служба вашага настрою» — адна з іх.

Ігар ГЕРМАНЧУК.

МОЛАДЗЬ РЭСПУБЛІКІ РЫХТУЕЦЦА ДА XII СУСВЕТНАГА ФЕСТИВАЛЮ

У МАСКВЕ

НАПЯРЭДАДНІ СВЯТА ЮНАЦТВА

Трохі больш двух месяцаў засталася да адкрыцця XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве, які пройдзе пад лозунгам «За антыімперыялістычную салідарнасць, мір і дружбу». Пра падрыхтоўку моладзі нашай рэспублікі да гэтага свята юнацтва расказвае старшыня Камітэта маладзёжных арганізацый Беларусі Уладзімір ХОМІЧ.

Фестывальны рух налічвае амаль сорак год. Толькі-толькі адрымела другая сусветная вайна. На Сусветную канферэнцыю моладзі ў Лондан з'ехаліся дэлегаты амаль з 70 краін. На многіх хлопцах і дзяўчатах — ваенныя гімнасцёркі з баявымі ўзнагародамі. Яны добра ведалі, што такое жахі вайны, і пакляліся змагацца за адзінства моладзі, за знішчэнне рэштак фашызму на зямлі, за глыбокую, шчырую дружбу народаў, за справядлівы і працяглы мір, супраць галечы і беспрацоўя.

А праз два гады, 25 ліпеня 1947 года, над Златай Прагай узняўся блакіты флаг фестывалю і ўпершыню прагучаў «Гімн дэмакратычнай моладзі свету». Ён гучаў потым у Бухарэсце і Варшаве, Маскве і Берліне, Вене і Хельсінкі, Сафіі і Гаване.

У кожнага Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў свае фарбы, свае прыкметы.

XII Сусветны адбудзецца, як адзначалася ў Закліку да моладзі і студэнтаў свету, прынятым у Гаване на першым пасяджэнні міжнароднага падрыхтоўчага камітэта, у год 40-годдзя Перамогі над фашызмам, ён склікаецца ў краіне, народ якой унёс рашаючы ўклад у разгром гітлераўскага фашызму. Маладзёжнае свята супадае з дзесяцігоддзем Заключнага акта Нарады па бяспечы і супрацоўніцтву ў Еўропе. І адначасова прыпадае на Міжнародны год моладзі, якім, па рашэнню ААН, аб'яўлены 1985-ты.

Фестывальная эмблема з кожным днём прыцягвае ўсё большую ўвагу, ужо сёння стала ў моладзі Беларусі адным з самых папулярных сімвалаў. Юнакі і дзяўчаты рэспублікі жывуць радасцю чакання, імкнучыся як мага лепш падрыхтавацца да форуму моладзі ў Маскве. Усю работу каардынуе Рэспубліканскі арганізацыйны камітэт. У яго склад увайшлі лепшыя прадстаўнікі нашай моладзі — рабочыя, калгаснікі, студэнты, работнікі навукі і мастацтва, актывісты камсамола і маладзёжных арганізацый. Сярод іх — рабочы

Старшыня Камітэта маладзёжных арганізацый Беларусі Уладзімір ХОМІЧ.

Мінскага трактарнага завода Анатоль Чараповіч, студэнтка Беларускага політэхнічнага інстытута Святлана Лебедзева, мастак Уладзімір Васюк... Узначальвае камітэт першы сакратар ЦК камсамола рэспублікі Васіль Гурын.

Пра маштабы і размах падрыхтоўкі яскрава сведчыць перадфестывальнае саборніцтва за права прадстаўляць моладзь Беларусі на форуме ў Маскве. Сотні тысяч юнакоў і дзяўчат удзельнічаюць у ім. А склад дэлегацыі параўнальна невялікі — 56 чалавек. Таму на фестываль паедуць самыя дастойныя прадстаўнікі ўсіх катэгорый моладзі. Акрамя таго, 440 пераможцаў перадфестывальнага саборніцтва адправацца ў Маскву па пуцёўках «Спутніка» — Бюро міжнароднага маладзёжнага турызму.

Актыўна ўдзельнічае моладзь рэспублікі і ў адным з важнейшых мерапрыемстваў перадфестывальнай падрыхтоўкі — стварэнні міжнароднага фонду фестывалю. Як вядома, гэты фонд складаецца з адлічэнняў нацыянальных падрыхтоўчых камітэтаў усіх удзельнікаў форуму. І часткова прызначаны для аказання фінансавай дапамогі прадстаўнікам тых арганізацый моладзі і студэнтаў, якія абмежаваны ў сваіх матэрыяльных магчымасцях.

Шахцёры аб'яднання «Беларускалі» зрабілі адзін з першых беларускіх узносаў у фестывальную скарбонку. Кіраўнік маладзёжнай брыгады Іван Пруднік прапанаваў сваім калегам выйсці ў адзін з выхадных дзён на працу, а заробленыя грошы накіраваць на фі-

нансаванне XII Сусветнага фестывалю. Ініцыятыву брыгады Прудніка падтрымалі сотні калектываў. На сённяшні дзень моладзь Беларусі ўнесла ў фонд фестывалю больш 2 мільёнаў рублёў. Добраахвотныя ўзносы працягваюць паступаць.

У фонд фестывалю пералічылі прэмію Ленінскага камсамола Беларусі эстрадна-харэаграфічны ансамбль «Чараўніцы», дзіцячы ансамбль танца «Лялькі» з Баранавіч. Спецыяльныя канцэрты з пералічаным сродкаў на фестывальны рахунак далі вакальна-інструментальны ансамблі «Верасы», «Сябры», маладзёжныя калектывы Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра імя Горкага, Брэсцкага і Магілёўскага абласных драматычных тэатраў, іншыя калектывы.

Рыхтуюцца да фестывалю і беларускія школьнікі. Па ўсёй рэспубліцы прайшлі акцыі «Піянеры Беларусі — дзецям В'етнама», «Дзеці горада-героя Мінска — дзецям Эфіопіі», у ходзе якіх замежным аднагодкам былі накіраваны адзенне, абутак, сувеніры, школьна-пісьмовыя прылады. Вучні горада Гродна летась далі старт аперацыі «Мой падарунак удзельнікам фестывалю» і ўжо вырабілі больш за паўтысячы сувеніраў. Дзеці, безумоўна, разумеюць, што прамысловасць выпускае многа самых разнастайных падарункаў. І тым не менш ім хочацца падрыхтаваць для гасцей і свае ўласныя сувеніры.

Папулярнымі сталі ў школах і «Кірмашы дружбы», падобныя да таго, што арганізавалі вучні Чухаўскай сярэдняй школы Пінскага раёна. Дзеці самі напаялі пчэзні, кексы, пірожных і ў перапынку паміж урокамі ўсё гэта выставілі на сталах у калідоры. Школьнікі і іх бацькі, якія ведалі пра кірмаш, прыйшлі сюды, з задавальненнем куплялі і ласаваліся гэтымі смачнымі вырабамі. Выручка кірмашу — 151 рубель — пералічана ў фонд фестывалю.

Рыхтуе моладзь нашай рэспублікі і культурную праграму для гасцей маскоўскага фестывалю. У перыяд работы форуму ў Цэнтральным парку культуры і адпачынку імя М. Горкага ў Маскве адкрыецца «Міжнародны парк мастацтваў». У ім будуць створаны культурныя комплексы ўсіх саюзных рэспублік, у тым ліку і нашай. Гэта выкананы ў нацыянальным стылі летні павільён з канцэртнымі пляцоўкамі, майстэрнямі, сувенірнымі кіёскамі. Тут госці і ўдзельнікі фестывалю азнаёмяцца з экспазіцыямі народнай творчасці і рамёстваў. Яны змогуць назіраць за работай ганчароў, рэзчыкаў па дрэву, майстроў пляцення з саломкі. Упадабаных сувеніры можна будзе набыць тут жа на арганізаваных кірмашах.

З твораў народнага мастацтва, нацыянальнымі песнямі і танцамі ўдзельнікаў фестывалю пазнаёмяць 17 прафесійных і самадзейных калектываў.

Савецкія і замежныя госці беларускага павільёна на фестывалі пакаштуюць стравы, прыгатаваныя маладымі кулінарамі па рэцэптах нацыянальнай кухні.

На ВДНГ СССР у Маскве будзе экспанавана выстаўка «Моладзь Краіны Саветаў». Свой раздзел для яе рыхтуюць юнакі і дзяўчаты Беларусі.

Прадстаўнікі моладзі рэспублікі будуць удзельнічаць і шматлікіх мерапрыемстваў Сусветнага фестывалю, які, мы ўпэўнены, стане сапраўдным святам юнацтва планеты, сімвалам дружбы і аднання народаў і моладзі ўсіх краін свету.

ПРЕДЛАГАЕТ «СПУТНИК»

ТУРИСТЫ — УЧАСТНИКИ ФОРУМА

— На XII Всемирном фестивале молодежи и студентов (27 июля—3 августа 1985 года) в Москве побывает, как ожидается, примерно 12 тысяч советских и 10 тысяч зарубежных туристов. Специальные фестивальные туры разработало для них Бюро международного молодежного туризма «Спутник». Сегодня уже известна туристическая программа, определены гостиницы, маршруты по СССР, — сообщил корреспонденту АПН Александр КЛАЗУ заместитель секретаря Советского подготовительного комитета фестиваля (СПК) Михаил БОЛИГУЗОВ.

«Спутник» монополично занимается в нашей стране молодежным туризмом. Сама идея создания этого бюро зародилась почти тридцать лет назад, когда в Москве прошел VI Всемирный фестиваль молодежи и студентов. С тех пор «Спутник» превратился в одну из крупнейших молодежных туристических организаций мира, ежегодно принимает до 200 тысяч иностранных туристов, а при его посредничестве в зарубежные путешествия отправляются ежегодно примерно 180 тысяч молодых людей из СССР. Бюро имеет более 20 собственных гостиниц и международных молодежных лагерей в различных районах Советского Союза, солидный штат переводчиков, парк автомобилей. При необходимости «Спутник» арендует гостиницы, не только небольшие, но и целые туристические центры, как это будет, к примеру, во время фестиваля. Кстати, впервые в истории фестивального движения все туристы будут жить только в отелях. Гостиничный фонд нашей столицы позволяет сделать это.

— «Спутник» получил заявки от своих партнеров из более чем пятидесяти стран с просьбой принять молодых туристов в дни работы XII Всемирного, — говорит Михаил Болигузов. — Но должен уточнить, что этими заявками масштаб фестивальной туристической программы не ограничивается. Мы готовы, если возникнет такое желание, помимо экскурсий по Москве предложить туры по стране не только «просто» туристам, но и членам официальных национальных делегаций. Туры эти, конечно, будут несколько отличаться от обычных, поскольку начнутся за несколько дней до открытия фестиваля, а затем возобновятся после его окончания.

Но вернемся к туристам. Формула программ, разработанных для них, такова: Москва плюс поездка по СССР. Туристы получат прекрасную возможность познакомиться не только с Москвой и москвичами, но и узнать о жизни советского народа далеко за пределами нашей столицы. Зная уже по опыту работы с молодежной аудиторией ее вкусы, «Спутник» предложит гостям возможность не только увидеть достопримечательности многих советских городов, но и возьмет на себя организацию встреч зарубежной и советской молодежи, предполагающих широкий обмен мнениями посланцев разных стран по проблемам, волнующим сегодня мир. Ну а в Москве помимо обычной экскурсионной программы все туристы в

полном смысле слова станут участниками форума молодежи.

В рамках фестиваля на базе гостиничного комплекса «Орленок» будет работать Туристский центр. Главным образом он будет интересен, очевидно, тем членам национальных делегаций, которые занимаются проблемами молодежного туризма, специалистам в этой области. Но мы не исключаем, что и в составе туристических групп окажутся люди, знакомые с этими вопросами или просто интересующиеся ими. Всякий, изъявивший такое желание, получит приглашение на мероприятия, запланированные в Центре. В программе работы Центра — прежде всего специальные дискуссии. Но не только они. «Орленок» фестивального времени — это и выставки о роли молодежного туризма в борьбе за мир, о деятельности туристского органа ВФДМ — БИТЭЖ, и широкая культурная программа, и открытые допоздна дискотеки, кафе.

В непосредственной близости от мест проживания как членов официальных делегаций, так и туристов целый день будут работать спортивные комплексы, посещение которых, как мы надеемся, доставит немало приятных минут (а может быть, даже часов) гостям фестиваля. В каждый из дней пребывания в Москве наши гости смогут принять участие и в традиционном забеге «Фестивальная миля». Поскольку на этот раз молодежь мира собирается в 1985 году, то и длина «мили» будет равна 1985 метрам.

Специально для туристов на базе лучших культурных Дворцов культуры откроются 13 туристских клубов интернациональной дружбы. В их программах помимо встреч за «круглым столом» — концерты, кинофильмы, различные выставки. На сценических площадках клубов смогут выступить ансамбли, которые наверняка приедут в Москву как в составе национальных делегаций, так, вероятно, и туристических групп.

У этих клубов будет и еще одна особенность — опекать их собираются не юноши и девушки не только Москвы, но и всех союзных республик. Гости фестиваля таким образом смогут, находясь и в Москве, получить из первых рук максимум информации о жизни молодых людей многонационального Советского государства.

И последняя информация: любые детали туристической программы можно выяснить еще до поездки в Москву, обратившись в молодежные туристические организации, поддерживающие контакты со «Спутником».

(АПН).

«Кірмаш дружбы» ў мінскай сярэдняй школе № 124. Усе сувеніры, кулінарныя і кандытарскія вырабы, якія прадаваліся тут, зрабілі самі школьнікі. Выручку ад кірмашу — больш за 600 рублёў — дзеці пералічылі на банкаўскі рахунак XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў.

У Беларускам таварыстве «Радзіма»

**ЛЁС ПЛАНЕТЫ
Ў НАШЫХ РУКАХ**

З 6 па 11 мая ў нашай рэспубліцы знаходзілася дэлегацыя Федэрацыі рускіх наадацаў у складзе прадстаўніка Галоўнага праўлення аддзела ФРК горада Таронта Арсенія Бурлакова і сакратара аддзела ФРК горада Ванкувера Уладзіміра Гаўрыцкага. Дэлегацыя прыбыла па запрашэнню Беларускага таварыства «Радзіма» для ўдзелу ва ўрачыстасцях, прысвечаных 40-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. 6—7 мая госці наведалі горад Брэст, пабывалі ў Брэсцкай крэпасці-герой.

У Мінску дэлегацыя ўдзельнічала ва ўрачыстасцях, прысвечаных 40-годдзю Перамогі. Госці прысутнічалі на адкрыцці абеліска «Мінск—горад-герой», былі на ўрачыстым сходзе прадстаўнікоў працоўных горада Мінска і воінаў мінскага гарнізона, прысвечаным 40-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, наведалі цырымонію ўскладання кветак ветэранаў вайны да помніка У. І. Леніну, удзельнічалі ў шэсці ветэранаў, уклалі ад імя Федэрацыі рускіх наадацаў кветкі да помніка Перамогі. 11 мая дэлегацыя пабывала ў Хатыні і на Кургане Славы.

У час знаходжання ў Мінску госці неаднаразова сустракаліся і гутарылі з прадстаўнікамі Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

Перш за ўсё мы хацелі б перадаць вам і ўсяму савецкаму народу гарачае прывітанне і самыя сардэчныя віншаванні ад усёй нашай арганізацыі і ад аддзелаў ФРК гарадоў Таронта і Ванкувера з вялікім святам—40-годдзем Перамогі,—сказаў Арсеній Бурлакоў.—Мы таксама хочам выказаць нашу шчырую ўдзячнасць Беларускаму таварыству «Радзіма» за прадастаўленую нам магчымасць пабываць у гэтыя дні ў Мінску. Мы абодва добра ведаем, што такога добра ведаем, што такога

ваваяў у Іспаніі, я таксама ўдзельнічаў у баях з фашыстамі ў складзе канадскай арміі. І нам асабліва прыемна знаходзіцца тут у гэтыя святочныя дні. Мы абодва родам з Беларусі, тут у нас многа родных, і мы рады яшчэ раз сустрэцца з імі. Я змагу пабываць на магільні маці, якая загінула ў час вайны. Вельмі добра, што тут так свята ўшаноўваюць памяць тых, хто аддаў жыццё ў барацьбе з фашызмам. Гэта прымушае людзей з вялікай адказнасцю глядзець на далейшы лёс планеты. За некалькі год з часу майго апошняга прыезду ў Мінск тут адбыліся вялікія змены, з'явіліся новыя жыллыя раёны. Я, шчыра кажучы, не пазнаў горад, настолькі ён змяніўся, вырас, пахараў. І нельга дапусціць, каб уся гэта прыгажосць зноў была ператворана ў попел нечай злой волі. Нельга дапусціць новага пажару вайны.

Тое, што адбылося ў час другой сусветнай вайны ў Еўропе, ніколі не павінна паўтарыцца,—дадаў Уладзімір Гаўрыцкі.—Мы святкуем 40-годдзе Перамогі, 40-годдзе мірнага жыцця. Але мы ніколі не павінны забываць пра вайну. Жахі, якія давалася перажыць людзям тады, не ідуць ні ў якое параўнанне з тым, што можа адбыцца з імі сёння, калі існуе ядзерная зброя. Галоўнай задачай усіх сумленных людзей з'яўляецца захаванне міру на планеце. Па-мойму, праграма забеспячэння трывалага і надзейнага міру неаднаразова і ясна выказвалася Савецкім урадам. І ўсе мы, простыя людзі, павінны прыкласці свае сілы, каб не адбылася катастрофа. Наша Федэрацыя рускіх наадацаў актыўна ўдзельнічае ў барацьбе за мір. Без міру не будзе жыцця на планеце, тлумачым мы людзям. І калі абсалютна ўсе гэта зразумеюць, мы зможам мірна вырашаць лобія, самыя складаныя пытанні:

Рыгор ФАМЕНКА.

НА ЗДЫМКУ: Арсеній БУРЛАКОЎ і Уладзімір ГАЎРЫЦКІ на адкрыцці абеліска «Мінск—горад-герой».

Фота С. КРЫЦКАГА.

ВІНШУЮЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Дарагія сябры!

Віншваем вас з Днём міжнароднай салідарнасці працоўных — 1-е Мая!

Яшчэ сардэчна віншваем вас і ўвесь савецкі народ са святам 40-годдзя Перамогі савецкага народа над фашысцкімі захопнікамі!

Члены праўлення таварыства «Родина» г. Ратэрдама.

Галандыя.

Паважаныя работнікі таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»!

Віншваем усіх з Днём 40-годдзя Перамогі! Жадаем шчасця, здароўя, поспехаў, чыстага неба і міру на зямлі! Вечная слава тым, каму мы абавязаны сваім мірным жыццём.

Члены Цэнтральнага праўлення таварыства ў г. Гаага.

Галандыя.

Віншую работнікаў газеты «Голас Радзімы» і ўвесь беларускі народ з вялікім святам — 40-годдзем Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне! Жадаю вам добрага здароўя, шчасця і поспехаў у працы. Няхай ніколі больш не будзе вайны і нашым дзецям і ўнукам не давядзецца ўбачыць тых бед і пакут, якія перажылі мы!

Няхай заўсёды будзе мір і светлае неба над нашай планетай!

Міхаіл МАДОРНЫ.

ФРГ.

Рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

Ад усяго сэрца віншую вас з 40-годдзем Перамогі над нямецка-фашысцкімі захопнікамі!

Жадаю вам самага моцнага здароўя, шчасця і радасці!

Сёння мы ўсе змагаемся за мір, супраць амерыканскіх бомб і ракет, супраць ядзернай вайны. І мы ад душы жадаем міру нашай любімай Радзіме, усёй нашай планеце.

Прайшло ўжо 40 год з таго часу, як скончылася вайна, але я яе ніколі не забуду. Калі фашысты напалі на нашу Радзіму і захапілі маю любімую Беларусь, яны ператварылі ў попел тысячы гарадоў і вёсак. Колькі бязвінных людзей загінула! Мые сілай вывезлі на катаргу ў Германію, дзе я прабывала тры гады ў нечалавечых умовах. Гэтага забыць нельга. Дзякуй Чырвонай Арміі за тое, што вызваліла нашу любімую Радзіму і палавіну Еўропы, за тое, што разграміла фашыстаў і тым самым вызваліла нас!

Надзея ОСТЭРБАН-ГАЛІЁНКА.

Галандыя.

Дарагія сябры!

Віншваем рэдакцыю газеты «Голас Радзімы», а таксама ўвесь беларускі народ са святам 1-е Мая, 40-й гадавінай Вялікай Перамогі. Жадаем вам выдатнага здароўя, поспехаў у працы, міру на зямлі!

Таісія КУПЕРУС-МАРЧАНКА і мае блізкія.

Галандыя.

Паважаныя супрацоўнікі Беларускага таварыства «Радзіма»!

Сардэчна віншую вас і ўвесь савецкі народ са святам 40-годдзя Вялікай Перамогі!

Жадаю, каб не паўтарыўся страшны ваенны час, няхай будзе заўсёды чыстае, мірнае неба над нашай планетай!

Усяго вам добрага, дарагія таварышы, і вялікіх поспехаў ва ўсіх ваших справах!

Ад імя праўлення членаў таварыства «Луна» з Амстэрдама

Валянціна ПОРТЭНГЕН-ТКАЧЭНКА.

Галандыя.

На прасторах родны

ФТОРАФУР — ПРЕПАРАТ ПРОТИВ РАКА

Сотні навучных лабораторій мира заняты сёння праблемай барацьбы са злокачэственымі опухольямі. В Советском Союзе один из таких центров — Институт органического синтеза Академии наук Латвийской ССР (республика в Прибалтике).

Визитной карточкой этого института может служить противораковый препарат фторафур, успешно применяющийся в клиниках Советского Союза, в Японии, ФРГ, Испании и других странах.

Фторафур позволяет существенно продлить жизнь больным злокачэствеными опухольямі,— говорит доктор химических наук, заведующий лабораторией химии синтетических лекарственных веществ Института органического синтеза Маргер Лидакс.— Но это, конечно, не панацея от рака — заболевания, имеющего множество форм, а потому требующего создания целого арсенала препаратов разного спектра действия.

Латвийские ученые ведут их поиск одновременно в нескольких направлениях, в частности работают над созданием препаратов против вирусов, способствующих возникновению рака. Причем таких препаратов, которые были бы способны нейтрализовать активность вирусов

Дарагія суайчыннікі!

Ад імя рускага таварыства «Привет» і асабіста ад сябе віншую вас з Днём міжнароднай салідарнасці працоўных 1-е Мая і асабліва з 40-й гадавінай Перамогі.

Жадаю вам добрага здароўя, шчасця, поспехаў у барацьбе за мір і дружбу паміж народамі ўсяго свету!

Са шчырай павагай старшыня таварыства «Привет»

Ахмет ЗАЙТАУ.

Швецыя

Паважаныя супрацоўнікі таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»! Віншую вас усіх са святам 1-е Мая і 9-е Мая—Днём Перамогі. Жадаю вам здароўя і поспехаў у вашай высакароднай працы. Заўсёды вас помню, многа радасці і цяпла вы пакінулі ў маім сэрцы. З павагай да вас

Віялета ФАДА.

Італія.

Ад імя нашага аддзела і сябе асабіста віншую са святам 1-е Мая і 40-годдзем Перамогі над фашысцкай Германіяй! А таксама віншуюем бельгійскіх, французскіх і аўстралійскіх землякоў, нашых знаёмых з гарадоў Сідней, Лідкомбе, Брысбен, Жэлонг, Цэнтральнае праўленне ССГБ, Консульскія аддзелы пасольства СССР у Бельгіі ў гарадах Брусель і Антверпен, усіх супрацоўнікаў Беларускага таварыства «Радзіма», газеты «Голас Радзімы» і радыёстанцыі «Савецкая Беларусь». Жадаем вам, дарагія сябры, моцнага здароўя, шчасця ў асабістым жыцці, радасці і дабрабыту, чыстага неба над галавой! Мы ўшаноўваем памяць усіх тых, хто аддаў свае жыцці за нас, віншваем тых, хто застаўся жывы, хто змагаецца за мір і раўнапраўе людзей на зямлі. Не бываць вайне! Мы ведаем, што наша Радзіма змагаецца за мір і раззбраенне.

Старшыня аддзела ССГБ г. Мукрон-Куртрэ **Марыя АНТОСІК.**

Бельгія.

Паважаныя суайчыннікі!

Віншую вас усіх з вялікімі святамі 1-е Мая і Днём Перамогі! Жадаю ўсім работнікам Таварыства і рэдакцыі моцнага здароўя і вялікага асабістага шчасця.

Аляксандра САФРОНАВА.

Бельгія.

Дарагія сябры!

Увесь калектыў таварыства «Радзіма» віншуюм з Першамаем, Днём міжнароднай салідарнасці працоўных, і са святам Вялікай Перамогі над фашысцкай Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне. Жадаем шчасця, поспехаў у барацьбе за мір на нашай зямлі. Няхай заўсёды будзе радасць і светлае неба над галавой! Хай згінучь бомбы і войны! Няхай перамога мір!

Таісія БАУДАЛА з сям'ёй.

Англія.

Паважаныя работнікі Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы». З Першамаем, з Днём Вялікай Перамогі!

Ад усёй душы жадаем вам і ўсяму савецкаму народу шчасця, здароўя, поспехаў, міру і радасці!

Няхай заўсёды ззяе сонца над зямлёй і заўсёды смяюцца дзеці!

Ганна ТКАЧОВА-ЛАНГЕВЕЛЬД і сям'я.

Галандыя.

прямо в клетке, нейтрализовать селективно, то есть воздействуя только на больные клетки. Уже удалось синтезировать несколько химических соединений такого типа, но им еще предстоит испытание в клиниках, прежде чем они войдут в каждодневную практику онкологов.

Перспективными мы считаем работы, связанные с синтезом так называемых иммуномодуляторов, веществ, повышающих способность организма к сопротивлению болезни,— рассказывает Маргер Лидакс.— Мы пытаемся найти средства, стимулирующие те иммунологические реакции, которые обеспечивают организм защиту как от «посторонних тел»,— бактерий, вирусов, так и от незаметно до поры до времени развивающихся злокачэствённых клеток.

Как стало очевидно, этот процесс существенно растянут во времени. Естественно, возник вопрос: нельзя ли злокачэствённую клетку на первых этапах ее появления превратить в нормальную? Оказалось, что раковый процесс обратим, и с исследованиями в этом направлении латвийские ученые связывают большие надежды.

Ольгерт ПУМПА,
корреспондент АПН.

ТВОРЫ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ ПАПУЛЯРНЫ Ў НЯМЕЦКАГА ЧЫТАЧА

ДАРОГАЙ БРАТЭРСТВА

Піянерам беларусазнаўства ў Германіі, адным з першых даследчыкаў, перакладчыкаў і папулярызатараў беларускай літаратуры быў прафесар славянскай філалогіі Вроцлаўскага (Брэслаўскага) універсітэта Рудольф Абіхт. Пры яго садзейнічанні ў 1919 годзе ў берлінскім выдавецтве Вальтэра Егера выйшла ў свет кніга «Беларусь», у якой былі змешчаны асобныя творы Янкі Купалы і Якуба Коласа, Аляксандра Баршчэўскага, народныя казкі і песні, прымаўкі, загадкі. У 20-я гады ў Берліне быў выдадзены зборнік беларускіх народных казак і ананімных твораў, сярод якіх і паэма «Тарас на Парнасе». З гісторыяй развіцця беларускай паэзіі, старадаўняй пісьменнасці і мастацкай літаратуры нямецкага чытача знаёміў скарочаны і перапрацаваны варыянт трэцяга тома «Беларусаў» Я. Карскага, які выйшаў пад назвай «Гісторыя беларускай вуснай народнай творчасці і літаратуры». Прызнаннем дасягненняў беларускай паэзіі з боку нямецкіх літаратараў з'яўляецца ўключэнне асобных вершаў Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча і З. Бядулі ў перакладах Е. Кальмэра ў анталогію «Еўрапейская лірыка сучаснасці. 1900—1923», якая ўбачыла свет у 1927 годзе. Характэрна, што матэрыялы пра беларускую літаратуру ў гэты час змяшчаліся таксама на старонках славянскіх часопісаў, энцыклапедычных слоўнікаў і даведнікаў.

Аднак становішча ў Германіі ў 30-я гады з прыходам да ўлады Гітлера змянілася: публікацыі пра беларускую літаратуру і знаёмства з творами паэтаў і пісьменнікаў спыніліся. Папулярызаваную беларускую літаратуру працягвалі нямецкія пісьменнікі-антыфашысты, якія жылі ў эміграцыі ў СССР. У даваенны час у Беларусі таксама шмат было перакладзена і надрукавана твораў нямецкай класікі і прагрэсіўных пісьменнікаў сучаснасці. Яны змяшчаліся на старонках часопісаў «Полымя рэвалюцыі» і «Маладняк», газетах «Літаратура і мастацтва», «Савецкая Беларусь» і «Чырвоная змена», выходзілі ў свет асобнымі выданнямі. Апрача таго, буйнейшы з тагачасных паэтаў Германіі Іганес Бехер з'яўляўся ганаровым членам рэдакцыйнай калегіі часопіса «Полымя».

Абапіраючыся на традыцыі нямецка-беларускіх літаратурных сувязей і зыходзячы з новых задач сучаснасці, паэты, празаікі і крытыкі ГДР пачалі наладжваць і развіваць творчыя ўзаемасувязі. Толькі ў пачатку 50-х гадоў былі перакладзены і выдадзены ў Берліне творы Кандрата Крапівы «Пяць жаваранкі» і «Хто смяецца апошнім» пад назвай «Мамантава свіння», Макара Паслядовіча «Цёплае дыханне» пад назвай «Маладыя сілы», Янкі Брыля «У Забалотці днее» і Тараса Хадкевіча «Вяснянка» і «Рэха ў

гарах». Пазней у бібліятэцы «Малой юнацкай серыі» выдавецтва «Культур унд Фортшрыт» выпусціла ў свет аповесці Янкі Маўра «Сын вады» і Якуба Коласа «Дрыгва» пад назвай «Партызаны на Прыпяці». Гэтыя творы, паводле крытычнай думкі нямецкіх сяброў, давалі чытачам ГДР неабходнае ўяўленне «вельмі пераменлівага лёсу беларускага народа і яго культуры». Літаратуразнаўца Інгрыд Шэфер адзначае, што беларускія пісьменнікі, «пры ўсёй шырыні іхняга светаўспрымання і адчуванні адказнасці перад светам дбалі пра нацыянальную самасвядомасць». Аўтар абгрунтавана даводзіць, што навішая беларуская літаратура паспяхова даследуе мастацкім словам рысы нацыянальнага характару свайго народа, аддаючы перавагу вясковай тэматыцы.

60-я гады пазначаны вялікай цікаўнасцю літаратараў і чытачоў ГДР да твораў беларускіх пісьменнікаў, звязаных сваёй тэматыкай з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны. У гэты час мастацкая літаратура ГДР адводзіць немалое месца праблеме асэнсавання вайны немцаў за тое зло, якое яны прычынілі еўрапейскім народам і ўсяму чалавецтву ў гады другой сусветнай вайны. Таму ўжо адна з першых аповесцей Васіля Быкава «Трэцяя ракета» і апавяданні «Адна ноч» і «Чацвёртая няўдача» — яны былі выдадзены асобнай кніжкай — прыцягнулі ўвагу чытачоў. У гэты час пачалі выдавацца творы Івана Шамякіна. Яго раманы «Сэрца на далоні» пад назвай «Ніхто не застаецца адзін» і раманы Янкі Брыля «Птушкі і гнёзды» вельмі хутка зніклі з паліц кнігарань.

Пашырэнню папулярнасці і цікавасці да мастацкай творчасці нашага народа спрыялі неаднаразова выданні ў ГДР зборнікаў беларускіх народных казак. Іх выданне ў двух тамах у перакладзе Ганса Іаахіма Грыма было ажыццёлена берлінскім выдавецтвам «Акадэмія» ў 1967 годзе, а ў 1969 годзе гэтыя кнігі былі перавыдадзены. Тады ж берлінскае выдавецтва «Культур унд Фортшрыт» у серыі падарункавых выданняў выпусціла багата ілюстраваны зборнік беларускіх народных казак пад назвай «Салавей-разбойнік» у перакладзе Лізалеты Раманэ. У прэсе ГДР, а таксама ў Заходнім Берліне і Аўстрыі, дзе распаўсюджвалася гэтая кніга, яны атрымалі самую высокую ацэнку. Так, напрыклад, газета «Дэр Вэг», што выходзіць у горадзе Гале (ГДР), сцвярджае, што ў «сусор'і лепшых казак свету беларуская народная казка з'яе самай яркай зоркай першае велічыні».

У 1971 годзе дзякуючы актыўнасці Гартмута Герберта, Ганса Іаахіма Грыма, Кіты Лоранца, Клаўса Мюлера, Норберта Рандава (укладальніка), Ханэльрэ Фрэтэр, Монікі Шэтлер і іншых літара-

тараў-перакладчыкаў у ГДР выйшла анталогія беларускага апавядання пад назвай «Буслы над балотамі». У ёй былі змешчаны празаічныя творы малога жанру і кароткія біяграфіі беларускіх мастакоў слова, пачынаючы ад Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча і канчаючы самымі маладымі пісьменнікамі нашай рэспублікі. Творчасць розных пакаленняў беларускіх пісьменнікаў (усяго 31 аўтар) у кнізе была прадстаўлена так, што дала нямецкаму чытачу шырокае ўяўленне аб тэматычнай і жанравай разнастайнасці нашай прозы і яе развіцці на працягу мінулага і цяпершняга стагоддзяў. Анталогію беларускага апавядання «Буслы над балотамі» прыхільна сустрэла грамадскасць ГДР і чытачы буйнейшых гарадоў Аўстрыі, Заходняга Берліна, ФРГ і Швейцарыі, куды яна трапіла на продаж. На кнігу было апублікавана больш дзесяці рэцэнзій. Сталічная газета ГДР «Нойе Цайт», напрыклад, ставіла ў заслугу выдавецтву «Фольк унд Вэлт» тое, што яно паступова знаёміць з нацыянальнымі літаратурамі СССР, якія для нямецкага чытача доўгі час заставаліся амаль зусім невядомымі. Адзначаючы разнастайнасць творчых почыркаў беларускіх пісьменнікаў, газета ўказвала на своеасаблівасць іх «мастацкіх сродкаў у адлюстраванні з'яў жыцця і адзінства ў гарачай і адданай любові да сваёй зямлі, сацыялістычнай бацькаўшчыны».

Па меры з'яўлення новых твораў В. Быкава яны выходзяць на нямецкай мове ў ГДР. Так, у 70-я гады там выдаюцца аповесці «Круглянікі мост», «Альпійская балада», «Сотнікаў», «Здрада» і іншыя, а ў 80-я — «Пайсці і не вярнуцца». Гэтая пільная ўвага да творчасці беларускага пісьменніка тлумачыцца гістарычнай праўдай яго аповесцей пра вайну, паказам канкрэтных рэальных умоў, у якіх прыходзіцца чалавеку ваяваць.

Імкнучыся задаволіць цікавасць сваіх чытачоў да беларускай мастацкай літаратуры, выдавецтвы ГДР выдаюць раманы Івана Мележа «Людзі на балоце», Івана Шамякіна «Снежныя зімы» і «Петраград — Брэст» пад назвай «Браняпоезд «Таварыш Ленін», аповесці Анатоля Кудраўца «Радуніца» і іншыя кнігі. Творчасць прадстаўнікоў беларускай прозы атрымала высокую ацэнку ў грамадскасці ГДР. «У апошні час, — пісаў нямецкі крытык Петэр Кірхнер у газеце «Зонтаг», — беларускі раманы ідзе шляхам асвятлення звычайнага ў вялікім. Яго прадстаўнікам даводзіцца не толькі сумашчаць шматгранную праўду фактаў і з'яў з вялікай і ўсеагульнай праўдай мастацтва, але і шукаць правільную сувязь з «горкай часткай праўды», а таксама імкнучца да дакладнай ацэнкі нашых грамадскіх будняў».

Сучасны нямецкі чытач працягвае вялікую цікавасць да нашай савецкай рэчаіснасці, ладу жыцця, гісторыі Беларусі. У гэтым плане крытыка ГДР лічыць асабліва паказальнымі «Палескую хроніку» Івана Мележа і раманы Янкі Брыля «Птушкі і гнёзды».

У Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ў акругах Дрэздэн і Котбус спрадэчу жыўчы лужычан ад нацыянальнай сербы (нямецкая назва «сорбы») — самы маленькі з славянскіх народаў. Іх трохі больш за 100 тысяч. Амаль тысячу гадоў падвяргаўся гэты народ уціску і германізацыі з боку нямецкіх феодалаў, юнкераў і капіталістаў. У час панавання ў Германіі фашызму лужыцкім сербам пагражала поўная асіміляцыя. І толькі перамога Савецкага Саюза і яго саюзнікаў над гітлераўскай Германіяй выратавала лужычан ад нацыянальнай смерці, вярнула іх да жыцця. Пры народнай уладзе ГДР лужычане атрымалі роўныя правы з немцамі, маюць свае школы, тэатры, выпускаюць кнігі, часопісы і газеты на роднай мове. Лужычане пастаянна цікавяцца жыццём і культурай беларускага народа. Гэтыя традыцыі заклаў яшчэ ў 20-я гады пісьменнік і мастак Мэрчын Новак-Нехарнскі, які наведаў заходнебеларускае Палессе і напісаў цікавыя нарысы «Праз балоты і багну» і «Аблава на ваўкоў». У наш час з творчымі паездкамі ў Беларусь пабывалі лужыцкія пісьменнікі Кіта Лоранц і Кшэцян Краўц. Яны пераклалі на родную мову вершы Максіма Танка, Аляксея Зарыцкага і Ніла Гілевіча. З класічнай спадчыны беларускай літаратуры Антон Наўка і Кіта Лоранц пераклалі камедыю Янкі Купалы «Паўлінка». Усе гэтыя творы змяшчаліся на старонках лужыцкага часопіса «Розгляд» у 1965—1967 гадах. У 1980 годзе народнае выдавецтва «Домавіна» выпусціла ў свет анталогію беларускага апавядання ў перакладзе Кіты Малінкавай пад назвай «Дзівак з Ганчарнай вуліцы», куды ўвайшлі творы нашых вядучых празаікаў.

Такім чынам, дзякуючы актыўным намаганням такіх літаратараў-перакладчыкаў, як Готфрыд Войтэк, Дзітэр Памеранке, Рут Хенкель, Моніка Тантшэр, Томас Рэшке, Норберт Рандаў, Гундула і Уладзімір Чапегі, Рупрэхт Вільноў, чытач ГДР пазнаёміўся з многімі выдатнымі творами беларускай літаратуры, якія дапамаглі яму бліжэй пазнаць наш народ, яго гераічнае мінулае і сучаснае жыццё. Творчая дзейнасць перакладчыкаў духоўна ўзбагаціла нямецкага чытача, яна паспрыяла адкрыццю новых гарызонтаў для далейшага, больш цеснага супрацоўніцтва з беларускімі пісьменнікамі ў інтарэсах плённага развіцця нацыянальных літаратур брацкіх народаў сацыялістычных краін.

Леў МІРАЧЫЦКІ.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

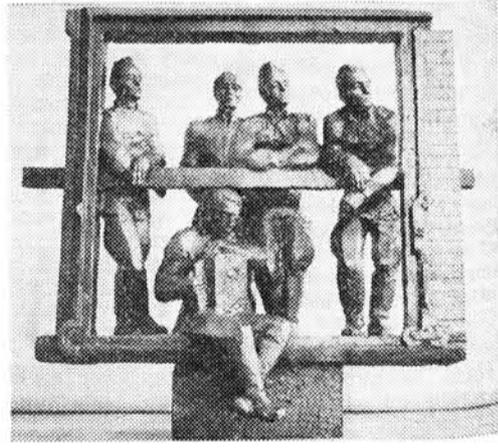
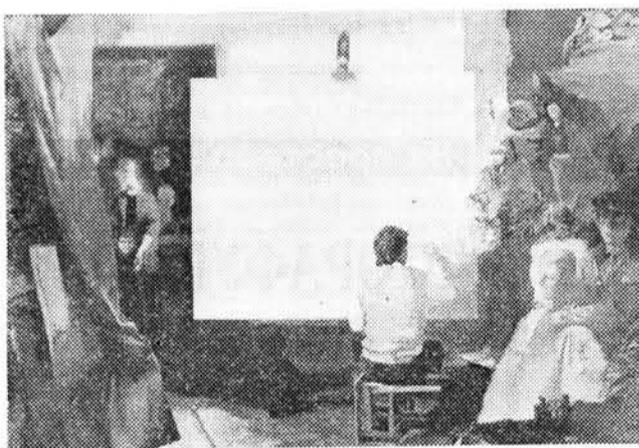
Усе буйныя культурныя падзеі сёлета года ў той ці іншай ступені звязаны са святкаваннем 40-годдзя Вялікай Перамогі. Да іх ліку належыць і рэспубліканская мастацкая выстаўка, якая была адкрыта напярэдадні слаўнай даты. На ёй дэманстраваліся каля 700 новых твораў жывапісу, скульптуры, графікі, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, падрыхтаваных спецыяльна да гэтай выстаўкі прадстаўнікамі ўсіх пакаленняў беларускага выяўленчага мастацтва.

Самы актыўны ўдзел у юбілейнай выстаўцы прынялі мастакі, якія самі былі сведкамі і ўдзельнікамі Вялікай Айчыннай: Яўген Зайцаў, Міхаіл Савіцкі, Леанід Шчамялёў, Іван Ціханаў, Віктар Вярсоцкі, Фёдар Барановіч, Сяргей Раманаў... У іх палотнах ажылі рэальныя падзеі ваеннага часу, постаці партызанскіх камандзіраў, падпольшчыкаў, радавых байцоў Савецкай Арміі — герояў, якім мы абавязаны Перамогай у далёкім 1945-м. Якой жа бачыцца сёння вай-

на, змаганне, Перамога! Як успрымаецца і вырашаецца тэма, якая магла б ужо лічыцца гістарычнай! Вось лічыцца гістарычнай! Вось лічыцца гістарычнай! Вось лічыцца гістарычнай! У Гардзеенкі «Старшыня». На ёй група жанчын [адна з іх у вайсковай форме, відаць, нядаўна вярнулася з фронту] ля поля спелага жыта. Трэба ўбіраць ураджай, гадаваць дзяцей — жыццё працягваецца. Гэты маленькі эпізод нашай недалёкай гісторыі пра многае можа паведаць сучаснік, раскажаць, чаго нам каштавала Перамога. Савецкія людзі змага-

ліся за жыццё не толькі на франтах — у кожнай вёсцы, у кожнай хаце... Наша Перамога была і перамогай духу. А вось яшчэ Перамога: на графічным аркушы В. Мікіты салдат заплюшчыў вочы і слухае цішыню. Глыбокае філасофскае асэнсаванне ваеннага тэма знайшла і ў творчасці мастакоў, для якіх вайна не была фактам уласнай біяграфіі. Вельмі часта яна перарастае ў тэму антываенную, вострасучасную, прасякнутую трывожнымі ноткамі неспакою за будучы-

ню чалавецтва. Менавіта ў такім ракурсе ўспрымаецца скульптурная кампазіцыя маладога аўтара С. Бандарэнкі «Жыць без вайны», у якой чалавек вызваляецца ад ваенных даспехаў, палатно У. Тоўсціка «Вясна 1985 года. Пачатак», многія іншыя графічныя і жывапісныя работы. НА ЗДЫМКАХ: К. АЛЯКСЕЕЎ [Бабруйск]. «Партрэт Героя Савецкага Саюза М. Чэліка». Медаль; У. ТОУСЦІК. «Вясна 1985 года. Пачатак»; У. ЦЕРАБУН. «Непераможныя».

Старадаўнія беларускія календарна-абрадавыя песні — аснова рэпертуару народнага вакальнага ансамбля «Пралескі» Гомельскага педагогічнага вучылішча. Будучыя настаўнікі спеваў любяць і паспяхова выконваюць таксама творы савецкіх кампазітараў. На Усесаюзным конкурсе патрыятычнай песні маладзёжны калектыў

стаў дыпламантам. А цяпер «Пралескі» рыхтуюць праграму, з якой выступяць у Маскве ў дні XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў.

НА ЗДЫМКУ: выступае ансамбль «Пралескі».

Фота І. ЮДАША.

У ВЯНОК ПАМЯЦІ

«Вянок» — адзіная прыжыццёвая кніга класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча, выдадзеная ў 1913 годзе ў Вільні. У 1981 годзе, у сувязі з 90-годдзем з дня нараджэння аднаго з выдатнейшых беларускіх паэтаў, выдавецтва «Мастацкая літаратура» падарыла чытачам факсімільна згаданага зборніка.

Цяпер яшчэ адна сустрэча з неўміручай спадчынай песняра. У выдавецтве «Юнацтва» ў серыі «Назэтычная бібліятэка» «Вянок» убачыць свет на рускай мове. У зборнік увайшлі ўсе творы з прыжыццёвага паэтовага выдання (за выключэннем яго беларускіх перакладаў), якія размешчаны ў той жа паслядоўнасці, што і ў арыгінале. Уключаны таксама цыкл «Наханне і смерць». Вершы, што не ўваходзілі ў «Вянок», склалі трэці раздзел новай кніжкі, які называецца «Вершы розных гадоў».

Узнавіў паэзію М. Багдановіча па-руску вядомы паэт і перакладчык Б. Спрычан. Уступны артыкул да зборніка напісаў, склаў яго і зрабіў тлумачэнні да твораў В. Рагойша. У прадмове «Неўміручы «Вянок» ён адзначаў, што Максіма Багдановіча перакладалі многія рускія паэты, але дагэтуль кожны з перакладчыкаў узнаўляў па-руску толькі некалькі вершаў паэта.

Г. ЛОСЕУ.

СТО ПАСТАНОВАК АРТЫСТАЎ-АМАТАРАЎ

Амаль сорак год назад адбылася прэм'ера першай пастаноўкі, падрыхтаванай аматарамі драматычнага мастацтва са Слоніма. Сёння іх калектыў вядомы не толькі ў сваёй рэспубліцы, але і за яе межамі. За паспяховую работу тэатру прысвоена пачэснае званне народнага.

Нядаўна калектыў адзначаў свае сабылівы юбілей: сотую прэм'еру. На аматарскай сцэне быў пастаўлены класічны твор — драма Льва Талстога «Улада цемры».

Наступная работа — 101-я —

прысвячаецца 40-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Гэта спектакль «Эшалон» па п'есе М. Рошчына. Пастаноўку ажыццявілі рэжысёр тэатра, заслужаны работнік культуры БССР М. Варвашэвіч і студэнт Мінскага інстытута культуры Э. Печанёў. Гледачам спадабалася новая работа артыстаў-аматараў.

НА ЗДЫМКАХ: Слонімскі раённы Дом культуры, дзе працуюць народны тэатр; рэжысёр Мікалай ВАРВАШЭВІЧ.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ДЛЯ НАС І ДЛЯ БУДУЧЫХ ПАКАЛЕННЯЎ

ГЛЫБОКІ, МУДРЫ, ПРОСТЫ

ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ МІХАІЛА ШОЛАХАВА

Сёлета ў канцы мая вялікаму пісьменніку сучаснасці Міхаілу Шолахаву споўнілася 60 гадоў. Ён не дажыў да свайго юбілею. Але засталіся для нас і для будучых пакаленняў яго кнігі вялікай мастацкай і эмацыянальнай сілы. Мастацкі свет Шолахавы стаў здабыткам мільёнаў, а значыць, набыў вечнасць.

Раманы, апавесці, апавяданні, публіцыстыка пісьменніка выдаваліся ў Савецкім Саюзе больш чым тысяччу разоў на 88 мовах народаў СССР і замежных краін; сёння іх тыраж складае амаль сто мільёнаў экзэмпляраў.

Міхаіл Шолахав належыць да тых нямногіх мастакоў, якія пры жыцці атрымалі сусветнае прызнанне.

Славуты бразільскі прызік Жоржы Амаду пісаў: «Міхаіл Шолахав — адзін з буйнейшых раманістаў сучаснасці. Сагу «Ціхі Дон» можна параўнаць толькі з другім найвялікшым помнікам сусветнай культуры — эпопеяй «Вайна і мір» Льва Талстога».

Французскі пісьменнік Андрэ Вюрмсер сведчыў: «Герой пісьменніка заваяваў трынаццаць месца ў сэрцах французскіх чытачоў самых розных пакаленняў».

Заходнегерманскі пісьменнік Макс фон дэр Грун: «Кнігі Шолахавы з намі. Яго творчасць мела вялікае значэнне для майго станаўлення як пісьменніка. Бо любоў да чалавека — гэта хлеб нашай працы, а яна была ў вышэйшай ступені ўласціва Шолахаву».

Спраўды народны пісьменнік, Шолахав адлюстравваў пераломныя моманты ў жыцці сваёй краіны, свайго народа: рэвалюцыю і грамадзянскую вайну («Ціхі Дон»), сацыялістычнае абнаўленне вёскі («Узнятая цаліна»), трагічны і гераічны вайны з фашызмам («Лёс чалавека», «Яны змагаліся за Радзіму»). Два апошнія творы пісьменніка па сутнасці — страшныя выступленні супраць вайны. А ў сваёй публіцыстыцы Шолахав звяртаўся і да тэмы ядзернай небяспекі, што нависла над светам: «Чалавецтва не павінна дапусціць, — пісаў ён, — каб сонца завалаклі згубныя хмары радыеактыўнага пылу, каб наветра стала смертаносным. Мы народжаны для жыцця і будзем жыць».

Мудрасць, праўда, мужнасць, таленавітасць душы, зямная прыгажосць... Што галоўнае ў Шолахаве-творцы? Якая грань высвечана больш выразна, якая рыса больш рэзка?

І літаратары, і чытачы спрабуюць разгадаць тайну надзвычайнага абаяння шолахавскага слова.

Неяк на адной з сустрэч з пісьменнікам яго спыталі:

— Адкуль вы здабываеце гэтыя непаўторныя фарбы і вобразы?

Шолахав усміхнуўся.

— А ўсё адтуль жа! — І выразным жэстам паказаў некуды ўніз. Так, ён быў кроўна звязаны з роднай зямлёй. Паступова, уважліва ўглядаўся ў твары і душы землякоў. І праз сваю данскую зямлю, праз лёсы сваіх землякоў-казакоў змог зразумець і ўвасобіць у сваіх кнігах вялікую мудрасць жыцця.

Звернемся да вытокаў вялікага пісьменніка: хто ён і адкуль?

Пра гэта дакладна, проста і сціпла напісаў сам Шолахав у 1934 годзе ў аўтабіяграфіі:

«Нарадзіўся ў 1905 годзе ў сям'і служачага гандлёвага прадпрыемства, у адным з хутароў станицы Вёшанскай...»

Бацька ўвесь час працаваў па найму, маці, дачка прыгоннага селяніна, з дванаццаці год пайшла ў служанкі.

Нерухамай уласнасці бацька не меў... Рэвалюцыя 1917 года застала яго на пасадзе кіраўніка паравога млына...

Я ў той час вучыўся ў мужчынскай гімназіі ў адным з павятовых гарадоў Варонежскай губерні. У 1918 годзе, калі акупацыйныя нямецкія войскі падыходзілі да гэтага горада, я перапыніў заняткі і паехаў дадому. Пасля гэтага працягваць вучыцца не мог, таму што Данская вобласць стала арэнай жорсткай грамадзянскай вайны...

З 1920 года, гэта значыць з моманту канчатковага ўстаўлення Савецкай улады на поўдні Расіі, я, пятнаццацігадовы падлетак паспеў за шэсць год вывучыць вялікую колькасць спецыяльнасцей. Працаваў статыстыкам, настаўнікам у ніжэйшай школе, грузчыкам, прадуктовым інспектарам, мулярам, рахункаводам, канцылярскім работнікам, журналістам... Увесь час старанна займаўся самаадукацыяй.

Шэсць пачаў з 1923 года.

Першыя апавяданні мае надрукаваны ў 1924 годзе.

У 1926 годзе пачаў пісаць «Ціхі Дон». Восем год я патраціў на стварэнне гэтага рамана і цяпер, бадай, канчаткова «знайшоў сябе» ў прафесіі пісьменніка, у гэтай цяжкай і радаснай творчай працы».

Неабходна дадаць, што першы том вялікага рамана, удастоенага потым Нобелеўскай прэміі, быў завершаны, калі пісьменніку ледзь споўнілася 22 гады. Якая ранняя сталасць таленту?..

Нешта арлінае было ў самім шолахавскім абліччы, у яго гордым і зоркім позірку. Сялянская паважнасць, няспешнасць спалучалася ў ім з пастаяннай энергіяй духоўнага жыцця.

Пра ўражанне, якое зрабіў на яго Шолахав, раскажаў у сваім апошнім інтэрв'ю вядомы савецкі прызік Васіль Шукшын: «Якім я ўбачыў яго пры асабістай сустрэчы? Вельмі глыбокім, мудрым, простым... Шолахав усё ў ва мне перавярнуў. Ён пераканаў — не, не словамі, а ўласным прыкладам, — што не варта спяшацца, гнацца за рэкордамі ў літаратуры, што трэба шукаць цішыні і спакою, каб глыбока абдумаць лёсы народныя... Ён адкрыўся мне ў рэальным, зямным святле, як працаўнік у літаратуры».

Усё сваё творчае жыццё Шолахав прыжыў у данскай станицы Вёшанскай, удалечыні ад гарадскога тлуму, сярод герояў сваіх кніг. Штодзённа ў 4—5 гадзін раніцы ён пачынаў працаваць.

Вёшанская пры жыцці пісьменніка стала літаратурнай «Мекай». Сюды прыязджалі пісьменнікі з сусветных імем, літаратары з многіх краін, тут збіраліся і проста чытачы, каб убачыць любімага пісьменніка.

Савецкі народ святая шануе памяць свайго вялікага суайчынніка. У Вёшанскай ствараецца Дзяржаўны музей-запаведнік, а ўвесь гэты раён Растоўскай вобласці названы цяпер Шолахавскім. У Маскве будзе ўстаноўлены помнік пісьменніку, яго імем назавуць вуліцы новых гарадоў, буйны марскі лайнер, устаноўлены дзве прэміі імя Шолахавы за лепшыя творы маладых аўтараў.

Але галоўны помнік пісьменніку — яго творчасць, якая дае яму бессмяротнасць.

Віктар ГУСАРАЎ, пісьменнік.

Крынічка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Хвілінкі- весалянікі

Мікола СІСКЕВІЧ

МАРАК

Дзеці гуляюць у маракоў.
Лужына — акіян, скрынка —
карабель.

— Грыша! — кліча бабу-
ля. — Ідзі абедаць.

— Не магу, — адказвае
ўнук. — Я ж у акіяне. Вось
даплыў да ганка, тады і
абедаць прыбягу.

НЕ СТРЫМАЎ СЛОВА

Петрык прайграў тату ў
шашкі і заплакаў.

— Сыноч, чаго ты!
— Сам жа казаў, што
малых крыўдзіць нельга. А
слова не стрымаў.

Уладзімір ШВАРЦ

ТЭЛЕГРАМА

Тэлеграму мы паслалі,
Каб нас заўтра сустракалі.
Селі потым у вагон
І за ёю —

Наўздагон.
Поезд скоры, многа ног,
А дагнаць яе не змог.

ЗЯЗЮЛЯ

Лічыць зязюля
навучылася.
На тым вучоба
і спынілася.

Хведар ЖЫЧКА

КУНІЦЫ

На палянцы куніцы
Збіралі суніцы:
— Гэта будзе на варэнне,
Гэта будзе на кампот...
Адну ягадку ў гарлачык,
А чатыры ў рот.

ЗАКЛІЧКА

Ідзі, ідзі, дожджыку,
Звару табе боршчыку.
Пастаўлю пад елкаю,
Накрыю талеркаю,
Сама пакаштую,
Цябе пакаштую.

ЛІЧЫЛКА

Раз, два, тры, чатыры,
Кошку грамаце вучылі
Не чытаць, не пісаць,
А за мышкамі скакаць.

Леанід ШЫРЫН

СМЕХ, ДЫЙ ГОДЗЕ

Падышоўшы
Да ракі,
Сталі думаюць
Жукі:
«Як жа нам
На бераг той
Перабрацца
Усёй сям'ёй!»
Просіць чорны жук
Сініцу:
— Спагадай ты нам,
Сястрыца.
Перапраў нас
На той бок,
Дзе арэхава
Кусток,
Да смаўжа
На імяніны,
На агледзіны
Хаціны.
— Смех, дый годзе, —
Кажа тая,
Просіць той,
Хто сам лятае.

На рыбалцы.

Фота В. ЧУМАКОВА.

Зоська ВЕРАС

ВЯСЁЛАЯ РАБОТА

— А я ведаю, а я ведаю,
што сягоння будзе, — прыпя-
ваў Антось, выбягаючы з хаты.

— Скажы, Антось, скажы
нам, што будзе? — прасілі
Волька і Надзя.

— Вось і не скажы, ды што
вы мне зробіце? — дражніўся
Антось з сястрычкамі. Але,
пабачыўшы іх скрыўленыя мі-
ны, борздзенька дадаў: — Ну,
добра, скажы. Толькі што чуў
я, як тата з мамай гаварылі,
што сягоння будзем збіраць
яблык ды грушы, якія ўжо
выспелі, пасля будзем іх пе-
рабіраць і з горшых адразу
варыць мармелад.

— Ой, якая вясёлая рабо-
та! — усцешыліся дзяўчаткі.

У гэтую мінуту выйшла з ха-
ты мама і адазвалася:

— Дзеці, сягоння...

— Ужо ведаем, садавіну бу-
дзем збіраць.

— Ага, як хутка даведалі-
ся! — смяялася маці. — Ну, добра,
бжыце паклічце Стаську
і Віктусю цёткі Альжбэты, бо
зараз возьмемся за работу.

Дзеці пайшлі, маці занялася
падрыхтоўкай кошыкаў, а тата
завесіў у садзе вялікі кацёл, у
якім меліся варыць мармелад.
Са смехам і жартамі вярнулі-
ся дзеці, ведучы з сабой гас-
цей.

— Ты, Антось, і ты, Стаська,
лезце на драбінку і абрывацьце
яблык. Кладзеце вась у гэты
малы кошык. Як напоўніце, па-
давайце Віктусі, і яна з Воль-
кай і Надзям будзе іх сарта-
ваць пад загадам мамы. А я
буду абіраць другую яблыню.

Работа закіпела. Хлопцы і
тата спрытна абрывалі яблык
і падавалі дзяўчаткам поўныя
кошыкі.

— Вялікія, чыстыя і прыго-
жыя, — казала мама, — будзем
класці ў гэтую скрыню, крыху
іх сабе пакінем, а рэшту тата
прадасць на рынку. Усе крыху,
маленькія і чарвівыя кла-
дзіце вась сюды, іх будзем
варыць...

— Гэтак — цэлыя?

— Не, я іх буду рэзаць на
частачкі і выразаць чарвівыя
месцы. Вось агонь ужо гарыць.
Накідаю ў кацёл яблыкаў, ня-
хай варацца, а як будуць мяк-
кія, ператром іх праз рэштата
ў той новы цэбар. Як усе бу-
дуць звараныя і перацёртыя,
тады гэту кашу ізноў кінем у
кацёл і будзем варыць, мяша-
ючы, аж пакуль не згусцеюць.

— А грушы не будзем абі-
раць? — папыталася Волька,
якая вельмі іх любіла.

— Будзем, і таксама ўсе
горшыя зварым разам з яб-
лыкамі.

Тым часам першыя яблык
ўжо закіпелі, і Надзя, вялікая
ласуха, паспяшалася пакашта-
ваць.

— Фэ, якія кіслыя! Хіба ма-
ма цукру ўсыпле?

— Не, ці ж нашыя пчолкі
не далі нам мёду? З мёдам і
смачней і здаравей будзе. Але
памажыце мне рэзаць, бо са-
ма не паспею.

— Няхай Віктуся памагае, а
мы будзем насіць і перабі-
раць.

— Вось хутка работа ідзе!

— Ну і есці паспяваецца, —
смяялася мама. — Ешце, толькі
не зашмат, каб вам не пашко-
дзіла, ды выбірайце найспя-
лейшыя.

1937 г.

Аляксандр ПАСКРОБЫШАЎ

ЧАПА

(АПАВЯДАННЕ)

Яшчэ ўчора тут, пры беразе, ліха плёскалася вада,
чайкі з крыкам хапалі дробных рыбак і садзіліся на ўжо
цёплы ад сонца пясок. Калі Міколка набліжаўся да іх,
яны падхопліваліся і, нячутна махаючы крыламі, пера-
ляталі на лёд па той бок вадзяной прагаліны.

Насупраць дзедавай хаты гарадскія рыбакі наладзілі
пераправу, ганялі лодку туды-сюды, зранку перабіраліся
на лёд, а пад вечар спышаліся вярнуцца.

— Лёд адышоўся ад берага — сама рыба ловіцца, — ка-
заў дзед.

Гэта было ўчора, у нядзелю. А сёння зноў зіма. Бя-
лотка навокал, дрэвы ў шэрані, і скрозь, куды ні зір-
неш, — туман. Лёд за ноч зноў прыгнала да берага. Дзе-
нідзе ён нават успоўз на пясок і крышыўся сыпаўся доў-
гімі тонкімі іголкамі.

Не, Міколка не палез бы на лёд, калі б не ўбачыў у
тумане за некалькі крокаў ад сябе вялікую белую птуш-
ку. Яна стаяла на адной назе, схваўшы другую ў пера-
пад крылом, і нібы праз акуллары ў чорнай аправе сумна
пазірала на хлопчыка.

«Няўжо Чапа?! — ўзрадаваўся Міколка. — Ды пэўна ж
болей тут лебедзяў не было».

І ён рашуча ступіў на лёд, па храбусткім маладым
снезе падаўся да сваёй знаёмай.

А знаёмства гэтак адбылося яшчэ на пачатку лютага.
Надвечоркам бабуля ўходжвалася па гаспадарцы. Вядзер-
ца з паранай бульбай пакінула каля дзвярэй. Аж чуе,
нехта ззаду — бразь-бразь. Паглядзела — белая лябёдка вя-
лікай чырвонаю дзюбай выбірае з вядзерца бульбу. Ба-
буля цішком ды ў хату: «Гэй, зірніце, якая да нас гос-
цейка з возера прычпала!»

Міколка першы выбег на двор, але спачатку нічога не
зразумеў: нейкі гусак каля хлява паходжвае. Ну дык і
што? А дзядуля, той адразу скеміў:

— Бач ты, лебедзь-лябёдка! Ныйначай, змерзла на во-
зерах ды згаладалася, таму і завітала да нас. Як ты, ста-
рая, кажаш — прычпала? Во, значыць, і імя ёй будзе —
Чапа.

Дарма спрабавалі завабіць яе ў хлём, да гусей і кача-
ўсё не свойская птушка — так з бульбінай у дзюбе і пай-
шла з двара...

Як пайшло на вясну, Чапа нібы забылася дарогу ў іх
двор. І вась зноў сустрача.

— Чапа! Чапа! — падбег да лябёдка Міколка. І тут ра-
дасць хлопчыка змянілася неспакоем: вельмі ж самотны
нават нейкі старэчы быў позірк птушкі.

— Што баліць табе, Чапа? А-а, ногі змерзлі! Вунь
якія чырвоныя... Ну, зараз, зараз!

Добра, што бабуля прымусліла яго надзець рукавічкі!
Не хацеў, румзаў, аж глядзі — спатрэбіліся. Міколка
ўкленчыў каля Чапы і, калі тая хацела была змяніць
нагу, злавіў яе, пачаў насоўваць на чырвоную, з пера-
понкамі лапу гэткую ж чырвоную рукавічку. Потым абую
другую нагу. Чапа спярша тузалася, біла крылом, але
неўзабаве сцішылася і ўжо ўдзячнымі вачамі глядзела
на хлопчыка. Ці, можа, гэта яму падалося?

Тым часам туман пачаў падымцацца, праз яго цямня
прабліснула сонца. Міколка азірнуўся і... ускочыў на но-
гі: паміж берагам і лёдам чарнела досыць шырокая па-
лоска вады. Эх, казала ж бабуля, каб не хадзіў на лёд,
бо ён вясною соўгаецца ад ветру то туды, то сюды.
Што ж рабіць? Прагаліна ўжо такая, што яе хіба пера-
ляцець можна. У Міколкі падкасіліся ногі, ён сеў на снег
і ўжо сабраўся заплакаць, як раптам адчуў, што на яго
плячо легла нешта мяккае. Гэта Чапа, нібы падбадзёр-
ваючы, дакранулася да хлопчыка сваёю доўгаю шыяй.

І куды знік той страх. Міколка паглядзеў на бераг і
ўбачыў дзеда. Той, не спяшаючыся, спакойна кіраваў з
вяслом на плячы да ўчарашняй рыбакоўскай пераправы.
Зараз ён спіхне на ваду лодку, падплыве да лёду — і Мі-
колка разам з Чапаю ўратаваны...

Так усё і было. Неўзабаве дзед, Міколка і Чапа апы-
нуліся на беразе.

— Няхай Чапа пажыве колькі дзён у нас у хаце, —
казаў дзед.

А ў Міколкі быў свой клопат:

— Дзед, не скажам бабулі, што я на лэдзіне плаваў?

— Не скажам, — усміхнуўся дзед, — дык яна ж сама з
акна бачыла.

— Ой, ну і пападзе мне!

— Чаму — табе? Гэта ж Чапа вінаватая. Ёй і пападзе.

— Тады лепш няхай мне, — са скрухаю прамовіў Мі-
колка.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 905